

Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya

DOGC núm. 3776 - 05/12/2002

DEPARTAMENT DE LA PRESIDÈNCIA

- LLEI 25/2002, de 25 de novembre, de mesures de suport al retorn dels catalans emigrats i llurs descendents, i de segona modificació de la Llei 18/1996. (Pàg. 21485)
-

LLEI

25/2002, de 25 de novembre, de mesures de suport al retorn dels catalans emigrats i llurs descendents, i de segona modificació de la Llei 18/1996.

El President

de la Generalitat de Catalunya

Sia notori a tots els ciutadans que el Parlament de Catalunya ha aprovat i jo, en nom del Rei i d'acord amb el que estableix l'article 33.2 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, promulgo la següent

LLEI

Preàmbul

Al llarg de la segona meitat del s. XIX i la primera del s. XX l'emigració catalana a l'exterior va ésser força important. És difícil determinar el nombre de ciutadans dels Països Catalans que van emigrar a altres països, ja que les estadístiques oficials no ofereixen dades anuals continuades del moviment migratori fins al 1882, ni tampoc no es disposa de dades creuades sobre les zones d'origen dels emigrants i els països de destinació. D'altra banda, cal afegir que fins als anys cinquanta només es comptabilitzaven dades sobre l'emigració transoceànica.

Les causes d'aquest fenomen són diverses i, a grans trets, es poden classificar en causes de tipus econòmic i de tipus social. Pel que fa a les causes econòmiques, l'inici de la transició demogràfica i l'important augment de població que aquesta va produir van provocar que un país basat en l'activitat agrària com era Catalunya en aquell moment no pogués assumir tot aquest creixement demogràfic. D'altra banda, el gran èxode de població rural que es dirigia a les ciutats no podia ésser absorbit, ja que el procés d'industrialització es trobava encara a les beceroles.

És per això que els emigrants procedents dels Països Catalans eren, majoritàriament, jornalers i petits camperols que buscaven en l'emigració una millora de la seva situació sociolaboral.

Pel que fa a les causes de tipus social, es concreten, bàsicament, en la cadena migratòria generada per l'acció d'emigrants establerts a l'estranger, que feien saber les bones condicions de vida que tenien des que havien decidit emigrar, l'acció dels agents reclutadors enviats per països estrangers per tal de captar mà d'obra i, finalment, l'evasió del servei militar. En aquells moments, els països llatinoamericans que més immigració catalana van rebre foren Argentina i Cuba i, més endavant, Veneçuela, Brasil i l'Uruguai. A partir del 1930 aquesta situació va canviar, ja que es va paraitzar l'emigració a aquests països a causa de l'enduriment de la política d'immigració als països llatinoamericans com a conseqüència del Crac del 1929 i del futur desenvolupament de la Segona Guerra Mundial.

Ja al segon terç del s. XX cal destacar l'aparició d'un nou tipus d'emigrant provocat per la Guerra Civil i la posterior dictadura franquista: el refugiat polític.

En aquest sentit, només el 1939 el total d'exiliats a tot l'Estat espanyol era de 140.000, dels quals més d'un terç eren catalans.

La destinació d'aquests refugiats fou principalment França -tot i disminuir arran de la Segona Guerra Mundial- i, com ja havia estat tradicional en l'emigració catalana anterior, l'Amèrica Llatina.

Durant el període franquista l'emigració es produeix tant del camp a la ciutat com a l'estranger, sobretot a països europeus, la qual cosa permet una important font d'entrada de divises. Aquest procés s'aturà el 1973 amb la crisi del petroli.

Amb el temps, bona part dels emigrants catalans que al seu moment van haver d'abandonar Catalunya van anar tornant. Tanmateix, molts d'ells van decidir establir-se definitivament al país que els havia acollit i hi van formar família i una nova vida.

Els darrers anys, ateses les condicions de pobresa endèmica i desigualtat que hi ha en alguns països, especialment de l'Amèrica Llatina, bona part de catalans i de llurs descendents es plantegen retornar a Catalunya davant les condicions desfavorables que viuen a llurs països.

En aquest sentit, el Govern de Catalunya té un deute històric tant amb els catalans que van haver d'abandonar el nostre país per diversos motius com amb llurs descendents. És per això que cal articular tot un seguit de mesures per tal de facilitar-ne el retorn i la integració sociolaboral a Catalunya. La qual cosa s'ha d'entendre sens perjudici de les altres mesures i dels ajuts adoptats per l'Administració de l'Estat favorables, igualment, al retorn i a la integració sociolaboral d'aquests ciutadans.

En aquesta Llei s'empra el terme catalans en el sentit establert per l'Estatut d'autonomia.

Capítol I

Disposicions directives

Article 1

Principis i objecte

Aquesta Llei, basant-se en els principis d'igualtat, solidaritat, justícia social i subsidiarietat, regula les actuacions de suport als catalans i a llurs descendents que decideixen retornar a Catalunya per tal d'exercir-hi l'activitat professional o laboral i establir-hi la residència.

Article 2

Finalitat

1. La finalitat d'aquesta Llei és donar suport als emigrants catalans i a llurs descendents que vulguin retornar a Catalunya i que es trobin en situació de necessitat o desprotecció, per a atendre'n les necessitats bàsiques i afavorir-ne la integració social i laboral.

2. Aquesta Llei estableix, per a assolir el seu objectiu, tot un seguit de prestacions econòmiques i d'actuacions en diversos àmbits, com el dels serveis socials, el laboral, el de la formació o el de l'habitatge.

Article 3

Condició de retornat o retornada

Als efectes del que estableix aquesta Llei, tenen la condició de retornat o retornada i, per tant, el dret a acollir-se a les actuacions que estableix el Pla d'ajuda al retorn:

- a) Les persones a les quals es refereix l'article 4.a i b de la Llei 18/1996, del 27 de desembre, de relacions amb les comunitats catalanes de l'exterior.
- b) Les persones que tenen permís de residència i que, malgrat que no disposen de la nacionalitat espanyola, són descendents fins al tercer grau de consanguinitat de catalans que al seu moment van tenir veïnatge administratiu a Catalunya.

Article 4

Pèrdua de la condició de retornat o retornada

Als efectes del que estableix aquesta Llei, s'entén que la condició de retornat o retornada es perd al cap de dos anys de la data del retorn definitiu a Catalunya.

Article 5

Persones destinatàries

1. És titular d'un pla d'ajuda al retorn la persona que gaudeix de la condició de retornada, d'acord amb el que estableix l'article 3, i li és concedit en alguna de les modalitats establertes per aquesta Llei.
2. Són beneficiàries d'un pla d'ajuda al retorn la persona o les persones a càrrec de la persona titular i que són membres de la unitat familiar.
3. S'entén que són persones destinatàries del Pla d'ajuda al retorn tant la persona titular com les beneficiàries.

Capítol II

Requisits i obligacions de les persones destinatàries

Article 6

Requisits

1. Les persones que compleixen la condició de retornades, d'acord amb el que estableix l'article 3, tenen dret a les diferents actuacions incloses en el Pla d'ajuda al retorn, sempre que compleixin les condicions següents:

a) Estar empadronades o haver sol·licitat l'empadronament a qualsevol dels municipis de Catalunya.

b) Haver residit en un estat estranger, com a mínim, tres anys continuats o cinc anys no continuats, i d'aquests, els dos darrers immediatament anteriors a la sol·licitud d'ajuda.

c) Tenir més de divuit anys.

d) Acreditar que no disposen de mitjans econòmics ni de patrimoni suficients, d'acord amb els termes que per reglament s'estableixin per a poder accedir a les prestacions econòmiques que derivin del Pla d'ajuda al retorn.

2. Les persones que són beneficiàries de qualsevol altre ajut públic derivat de llur condició de retornades no tenen dret a acollir-se, pels mateixos conceptes, al Pla d'ajuda al retorn.

Article 7

Obligacions de les persones destinatàries

Les persones destinatàries del Pla d'ajuda al retorn estan obligades a comunicar a l'entitat gestora que correspongui, en el termini d'un mes, els canvis de situació personal o patrimonial que, d'acord amb aquesta Llei, poden modificar, suspendre o extingir algunes de les prestacions.

Capítol III

Actuacions i prestacions

Article 8

Actuacions i prestacions

Les ajudes per a la integració de les persones retornades que pateixin una situació de desprotecció per raons de caire socioeconòmic es recullen en el Pla d'ajuda al retorn, que consisteix en l'aplicació coordinada d'algunes o de totes les actuacions següents:

- a) Les accions prèvies per a agilitar i coordinar les actuacions dels diferents nivells de l'Administració pública que facilitin la contractació en origen i l'execució dels tràmits d'empadronament.
- b) Les prestacions per a facilitar el retorn consistents en una ajuda econòmica per a compensar les despeses del viatge.
- c) Les prestacions d'urgència, que consisteixen en ajudes econòmiques de caràcter puntual per a afrontar situacions de necessitat extrema.
- d) La formació ocupacional, de manera que la condició de retornat o retornada signifiqui un element de valoració en els barems d'accés a les diferents activitats de caràcter ocupacional.
- e) El suport a la inserció laboral, mitjançant el Servei d'Ocupació de Catalunya, i l'accés a plans d'ocupació.
- f) L'assessorament tècnic i jurídic en el cas de crear empreses a Catalunya.
- g) El suport, la informació i l'orientació per a facilitar-ne la integració social amb ajudes diverses.
- h) La formació, per a garantir uns coneixements bàsics de la realitat sociolaboral de Catalunya, dels drets i deures i de la llengua, amb la finalitat de facilitar-ne la integració cultural i social.
- i) L'accés a l'habitatge social.
- j) L'accés a la renda mínima d'inserció.
- k) La informació i l'orientació sobre els requisits i els documents necessaris per a facilitar l'obtenció de la nacionalitat en cada cas concret.
- l) L'assessorament i, si escau, el suport econòmic respecte a la possible homologació i la convalidació tant de títols i d'estudis oficials com del permís de conduir.
- m) Totes les altres actuacions que siguin considerades pertinents.

Article 9

Prestacions econòmiques

1. Les prestacions econòmiques del Pla d'ajuda al retorn, establertes per l'article 8.b i c, tenen un caràcter puntual i llur import està en funció de la situació de desprotecció, de les despeses originades pel viatge de retorn, de les necessitats de les persones destinatàries per a establir-se a Catalunya, i també de les despeses específiques derivades del permís de conduir, necessari per a dur a terme llur activitat laboral.

2. Les prestacions econòmiques establertes per aquesta Llei consisteixen en subvencions a fons perdut o en bonificacions de préstecs d'acord amb el que estableixi el reglament en cada cas. En aquest sentit, la determinació de la quantia màxima i mínima de les prestacions també s'ha d'efectuar per reglament.

3. Les prestacions econòmiques establertes per aquesta Llei han d'ésser compatibles amb altres ingressos de les persones beneficiàries no derivats de la condició de retornat o retornada de la manera que determini el reglament.

4. Les prestacions econòmiques establertes per aquesta Llei, d'acord amb la normativa aplicable, no són transmissibles i no poden ésser embargades, ni retingudes, ni donades en garantia de cap obligació.

Capítol IV

Gestió i organització administrativa

Article 10

Oficina de gestió unificada del pla d'ajuda al retorn

1. Les diferents actuacions establertes per aquesta Llei, per a aconseguir la simplificació administrativa i la reducció de càrregues burocràtiques, han d'ésser gestionades per l'Oficina de Gestió Unificada del Pla d'Ajuda al Retorn, que ha de coordinar totes les actuacions dels diversos departaments de la Generalitat establertes pel Pla d'ajuda al retorn. Aquesta Oficina s'ha d'adscriure orgànicament i funcionalment al departament que determini el Govern, el qual ha de nomenar un gerent o una gerent perquè en dirigeixi el funcionament i la coordinació amb la resta de departaments.

2. Les funcions de l'Oficina de Gestió Unificada del Pla d'Ajuda al Retorn són:

a) Verificar formalment les sol·licituds d'atorgament i la documentació que les acompanya.

b) Elaborar periòdicament un informe d'avaluació sobre el funcionament del Pla d'ajuda al retorn per tal de valorar-ne el desenvolupament i els resultats de l'aplicació.

d) Coordinar les diferents oficines d'organismes públics catalans situades a l'estranger per tal de donar a conèixer aquesta Llei al nombre més gran possible de catalans emigrats i utilitzar aquesta xarxa per facilitar l'execució de tràmits des de l'estranger.

e) Les altres establertes per via reglamentària.

3. L'Oficina de Gestió Unificada ha d'emprar en la seva gestió les noves tecnologies de la comunicació per tal de facilitar la publicitat de les diferents actuacions establertes per aquesta Llei i l'execució de tràmits administratius mitjançant aquestes noves tecnologies.

4. El Govern ha de compartir informació sobre el desenvolupament del Pla d'ajuda al retorn amb altres comunitats autònomes que en disposin i amb el Govern de l'Estat en l'ús de les seves competències.

Article 11

Consell Assessor del Pla d'Ajuda al Retorn

1. Es crea el Consell Assessor del Pla d'Ajuda al Retorn, en el qual han d'ésser representats els diversos departaments de la Generalitat implicats en l'aplicació del Pla, i també les administracions locals, les entitats d'iniciativa social i les organitzacions sindicals i empresarials.

2. Les funcions del Consell Assessor del Pla d'Ajuda al Retorn són:

- a) Valorar els resultats de l'aplicació del Pla d'ajuda al retorn i el desenvolupament d'altres actuacions relacionades.
- b) Emetre informes sobre les consultes que li formuli el Govern.
- c) Les altres establertes per reglament.

Article 12

Aprovació del pla d'ajuda al retorn

1. L'Oficina de Gestió Unificada del Pla d'Ajuda al Retorn, d'acord amb les sol·licituds rebudes, ha de proposar a les direccions generals implicades en el desenvolupament del Pla d'ajuda al retorn una proposta de resolució per tal que resolguin l'aprovació, la denegació, la modificació o la suspensió de les prestacions establertes per aquest Pla.

2. Les persones sol·licitants i les beneficiàries poden interposar recurs contra la resolució davant l'òrgan competent que correspongui d'acord amb el procediment administratiu.

Article 13

Confidencialitat de les dades

Totes les persones i tots els organismes que intervinguin en qualsevol actuació referent al Pla d'ajuda al retorn són obligats a vetllar perquè es mantingui la reserva sobre les dades confidencials i la identitat de les persones destinatàries, a fi de salvaguardar-ne el dret a la intimitat, d'acord amb el que disposa la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal.

Article 14

Coordinació amb les oficines d'organismes públics catalans a l'exterior i els casals catalans

Les diferents oficines d'organismes públics catalans a l'exterior i els casals catalans reconeguts i inscrits al Registre de Casals —creat per l'article 8 de la Llei 18/1996— s'han de coordinar amb l'Oficina de Gestió Unificada del Pla d'Ajuda al Retorn, han de complir les funcions de punt d'informació per a donar a conèixer aquesta Llei i han de servir per a fer els primers tràmits des de l'estranger.

Disposicions addicionals

Primera

Modificació de la Llei 18/1996

Es modifica l'article 4.a de la Llei 18/1996, que resta redactat de la manera següent:

"a) Les persones residents fora del territori de Catalunya, llurs cònjuges i llurs descendents, als quals es refereix l'article 6 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, i també les persones que són membres d'una unió estable de parella amb persones residents fora del territori de Catalunya."

Segona

Renda mínima d'inserció

Les persones retornades resten exemptes del compliment de les condicions establertes per l'article 4.1.b del Decret 306/1998, de l'1 de desembre, de desplegament de la Llei 10/1997, del 3 de juliol, de la renda mínima d'inserció, pel que fa a la necessitat d'acreditar una residència continuada i efectiva a Catalunya com a mínim amb un any d'antelació a la data de la sol·licitud.

Tercera

Accés a les convocatòries d'habitatge social

El Govern ha d'incorporar la figura de persona retornada, definida per aquesta Llei, al Decret 195/2001, del 10 de juliol, sobre el procediment d'adjudicació d'habitatges promoguts per la Generalitat de Catalunya, per tal que aquesta condició sigui un element de valoració en els barems d'accés a les convocatòries d'habitatge social.

Quarta

Reserva de llocs de treball

El Govern ha de reservar un 5% dels llocs de treball emmarcats en els ajuts destinats a la contractació de treballadors desocupats per a executar obres i serveis d'interès general i social, per a la subvenció dels costos salarials dels treballadors que ho desitgin i que

compleixin els requisits fixats per aquesta Llei per a acollir-se al Pla d'ajuda al retorn o bé que ja gaudeixin de la condició de retornat o retornada.

Cinquena

Contractació en origen

El Govern, per mitjà de la xarxa d'intermediació i selecció laboral en origen (XILA), en col·laboració amb els casals catalans de l'exterior, ha de facilitar la contractació en origen de les persones que ho desitgin i que compleixin els requisits fixats per aquesta Llei per a acollir-se al Pla d'ajuda al retorn o bé que ja gaudeixin de la condició de retornades.

Sisena

Entitats representatives de les persones retornades

Es faculta el Govern per a canalitzar, dins el Pla d'ajuda al retorn, les polítiques que es considerin oportunes per mitjà de les entitats representatives a Catalunya de les persones retornades o de les associacions d'immigrants de països en els quals resideixen contingents importants de descendents de catalans.

Disposicions finals

Primera

Desenvolupament i aplicació

Es faculta el Govern per a dictar, en el termini de sis mesos des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, les normes necessàries per a desenvolupar-la i aplicar-la.

Segona

Entrada en vigor de les obligacions

L'entrada en vigor d'aquesta Llei no implica l'augment de crèdits ni la generació de despeses amb càrrec al pressupost vigent. Les obligacions derivades d'aquesta Llei, si escau, entren en vigor a partir de l'exercici pressupostari vinent.

Per tant, ordeno que tots els ciutadans als quals sigui d'aplicació aquesta Llei cooperin al seu compliment i que els tribunals i les autoritats als quals pertorqui la facin complir.

Palau de la Generalitat, 25 de novembre de 2002

Jordi Pujol

President de la Generalitat de Catalunya

(02.326.084